

האוניברסיטה העברית בירושלים
הפקולטה למשפטים

אלימות כנגד נשים במשפחה בראיה רב מימדית, התשע"א
ד"ר דניאלה שבאר שפירא

מועד א'

1. משך הבחינה שלוש שעות.
2. יש לענות על השאלה בפרק א' (70 נקודות) ושאלה אחת מפרק ב' (30 נקודות).
3. מותר להיעזר בכל חומר עזר.
4. נא לכתוב רק בצד אחד של הדף.
5. נא לשים לב להגבלת המקום.

פרק א' – ענו על השאלה הבאה (70%):

מרינה הכירה את שלומי שנה אחרי עליתה לארץ מרומניה. היא היתה בודדה, לא היטיבה לדבר עברית והוא היה חם אוהב ומפנק. שניהם הרגישו כי מהווים זה לזו הגשמת חלום וצורך. הישראליות של שלומי מצאה חן בעיניה. הוא היה ישר, חם, כריזמטי ונוסף בטחון. הביתיות, המסירות והנאמנות כמו גם המראה החיצוני הבולט של מרינה, מצאו חן בעיניו. שלומי עבד כאחראי שרות לקוחות בחברת סלולר ומרינה עבדה כאחות בבית חולים.

אחרי כמה חודשי היכרות עברה מרינה להתגורר עם שלומי ביחידת דיור נפרדת בתוך בית הוריו. על מנת להפריך את הדעות הקדומות שיש בארץ על עולות כמוה, למעט לעבודה, כמעט ולא יצאה מהבית ללא שלומי, התלבשה בצניעות, ועשתה כל שביכולתה למצוא חן בעיני הוריו.

לאחר כשנה, בלחץ ההורים, הציע שלומי למרינה להתחתן והיא נענתה בשמחה. אל החתונה הוזמנה אימה של מרינה מרומניה, אך כיוון שלא היה לה כסף לממן את כרטיס הטיסה, לא יכלה להגיע. כחודשיים אחרי החתונה גילתה מרינה שהיא בהריון. בתחילה הגיב שלומי בשמחה גדולה, אך זמן קצר לאחר מכן, התחילו קשיים בין בני הזוג. שלומי תבע ממרינה לעזוב את העבודה וטען כי אישה בהריון לא עובדת במשמרות מחוץ לבית וכי הוא רוצה לשמור עליה. מרינה, אשר סוף סוף חשה שהתחילה להשתלב בבית החולים, תפסה בטחון וחשה שליטה טובה יותר על השפה, לא רצתה לוותר. בתוך הויכוח בניהם סטר שלומי למרינה ודחף אותה. המומה יצאה מהבית, אך באין מקום אחר ללכת אליו, חזרה. שלומי בכה, התנצל, הסביר שלא מבין מה קרה לו והבטיח כי זה לא יקרה שוב. מרינה, אשר רצתה להרגיע את המצב ומתוך החשש שידבק בה כתס, החליטה להענות לבקשתו.

שלומי החל להעיר למרינה על סגנון הלבוש שלה ("את מבליטה מדי את הבטן"), על הקשרים החברתיים שיצרה ("מה יש לך עם הרווקות האלה? את בפאזה אחרת בחיים") ובעיקר על מצבה הגופני ("מה קורה לך? את עייפה כמו פגר... את לא מה שהיכרתי"). מרינה מצידה עשתה כל שביכולה לרצות את שלומי ולהוכיח לו שהוא טועה.

במשך השנים נולדו לבני הזוג שלושה ילדים נוספים והיחסים הלכו והסלימו ואלימות מילולית, ורגשית הפכו דבר שבשגרה. שלומי טען שמרינה אינה מבינה את המנטליות הישראלית ושבסופו של דבר היא "זונה רוסיה כמו כל הרוסיות". מרינה עבדה במשמרות ואת כל זמנה הפנוי הקדישה לטיפול בהוריו, נקיון הבית שלהם ובישול למשפחה המורחבת.

1. כיצד ניתן להסביר את השתלשלות מערכת היחסים בראי אחת מהתאוריות המסבירות אלימות שנלמדו? (עד עמוד אחד, 10 נקודות)

2. כיצד ניתן להסביר את העובדה כי למרות חוסר שביעות הרצון של בניה"ז ממערכת היחסים וזה מזו, הם ממשיכים לחיות יחד? (בתשובתכם התבססו גם על חומר קריאה רלוונטי (עד עמוד וחצי, 20 נקודות)

באחת השבתות יצא שלומי לבילוי עם חבריו וחזר שיכור. הוא העיר את מרינה משנתה ורצה לקיים איתה יחסי מין. מרינה הרדומה סובבה את הגב, ושלומי החל לצעוק, להעיר הערות מעליבות ולנסות בכל זאת לגעת במרינה או לגרום לה לגעת בו. לאחר זמן, וכאשר ראתה שאינו נרגע, יצאה מהבית וירדה לישון במכונית. לאחר שבוע מתוח נוסף, החליטה כי אינה יכולה להמשיך כך והגיעה להתייעץ איתך.

3. מהן האפשרויות המשפטיות העומדות בפני מרינה? בהנתן מצבה ומצב העניינים, מה הייתם מייעצים לה לעשות? בתשובה תארו את גדר הספקות ביחס לכל אפשרות (עד שני עמודים, 20 נקודות).

בהודע לשלומי כי מרינה התעייצה עם עו"ד הוא זעם, החל לשבור חפצים בבית ואיים לסלק אותה ואת הילדים. לאחר שנרגע פנתה מרינה לתחנת המשטרה והגישה תלונה. השוטר טען באוזניה כי לא כל מחלוקת בין בני"ז נפתרת במשטרה, תהה מדוע לקח לה שנים לפנות ואמר: "אין לי אפשרות לסתום לו את הפה..". ועוד אמר "אין מספיק בשר בטענות כדי לעשות עם זה משהו".

4. חוו דעתכם על דברי השוטר: האם צודק? האם יש כלים מן המשפט הפלילי להתערבות במצב זה? האם המצב היה שונה באם עובר אורח היה מזמין את המשטרה? (עד עמוד, 10 נקודות)

5. הניחו כי תיאור המקרה היה עוסק בסנא, אישה מוסלמית מכפר בגליל. האם מצבה היה שונה? במה? (עד עמוד, 10 נקודות)

פרק ב' – ענו על אחת מהשאלות הבאות (30%)

שאלה ראשונה –

לאחר 15 שנות נישואין החליטה מרינה להפרד משלומי. שלומי טען כי לעולם לא יוותר על הילדים. בסכסוך המשמורת, הוזמן תסקיר מפקידת סעד וזו שאלה את הילדים להעדפתם. שני הגדולים טענו מרינה אישה קשה וכנועה וביקשו להשאר עם האב. לעומתם שני הקטנים חזרו וטענו כי הם פוחדים מאבא וביקשו להשאר עם האם.

1. כיצד ניתן להסביר את בקשתם השונה של הילדים? האם זו אינדיקציה לכך שמי מהם אינו דובר אמת? בתשובתכם העזרו במושגים שנלמדו ובספרות רלוונטית (עד עמוד וחצי, 15 נקודות).

2. לאלון, הבן הבכור (14 וחצי) בעיות התנהגות קשות והישגים נמוכים בבית הספר. בשיחה עם יועצת בית הספר סיפר אלון על המצב בבית. האם יש בידי היועצת חובה כלשהי מבחינה חוקית? האם ישנם כלים בידי המערכת להגן על אלון במצבו? (עד עמוד וחצי, 15 נקודות)

שאלה שניה –

דילמות קשות מלוות לאורך השנים את הטיפול בבעיית האלימות במשפחה, כאשר אחת המחלוקות שנידונות היא סוגיית הכללתן של נשים תחת כותרת "חסרי ישע" בחוק.

1. דונו בסוגיה זו והציעו שיקולים בעד ונגד תוך כדי התייחסות להשלכות אפשריות של כל אלטרנטיבה (עד שני עמודים, 15 נקודות).
2. מה היתה עמדתם של פלד ושות' (2001) על הצעה זו? האם ניתן לראות בחקיקה, פסיקה והנחיות של המערכות השונות בשנים האחרונות התקדמות ברוח רעיונות אלה או להיפך? הדגימו. (עד עמוד וחצי, 15 נקודות).

בהצלחה!!